

FESTSKRIFT

VESTERVANG AFSNIT V

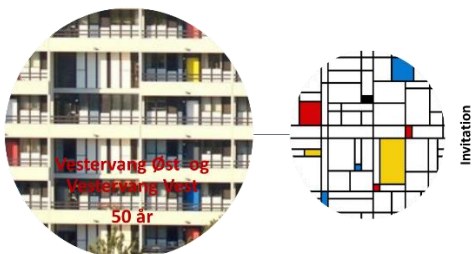
50-års JUBILÆUM

VESTERVANG 2020

Indholdsfortegnelse

Vestervangarkitekten Knud Friis om Vestervang 1971-96	side 3-5
Ove Rix stod for brutalismen i Danmark	side 6
Udsmykningen af altangangshusets nordlige facade	side 7
Hvem var Piet Mondrian	side 7
Om at bevare Vestervangs farver	side 8
Om mosaikkerne i indgangspartierne	
- Altangangshusets mosaikker – årtiderne	side 9-10
- Terrassehusets mosaikker – musikværker	side 10-11
Der var engang	side 12
Aktiviteter	side 13
Gode grunde til at bo i Vestervang afsnit V	side 14-15

Festskriftet er udgivet i februar 2020 i anledning af ejerforeningernes fælles 50-års jubilæum. Byggeriet stod færdigt i 1970, hvor de første beboere flyttede ind.

De to ejerforeninger - "Ejerforeningen Vestervang afsnit 5 øst" og "Ejerforeningen Vestervang, afsnit V (5) VEST" holdt efterfølgende stiftende generalforsamlinger. Begge ejerforeninger har gjort det økonomisk muligt at udgive dette festskrift. Det udgives som optakt til foreningernes 50 års fest, som afholdes fredag den 28. august 2020.

Denne fest bliver arrangeret af det til lejligheden nedsatte Festudvalg Øst/ Vest ved Lene Jensen (lejlighed 956), Hanni Bjerre-Christensen (lejlighed 972), Elsebeth Korsgaard (lejlighed 842) og Brit Marie Korsgaard Madsen (lejlighed 831).

Ansvarlige redaktører af festskriftet er Claus Bjerre-Christensen (lejlighed 972) og Pia Myrup (lejlighed 841)

Vestervangarkitekten Knud Friis om Vestervang 1971-96

Det var oprindeligt meningen, at Knud Friis (Friis & Moltke) skulle have talt om Vestervangs arkitektur og historie i forbindelse med 1997 generalforsamlingen, hvor vi fejrede ejerforeningens 25-års jubilæum, men Knud Friis fik desværre forfald. I stedet lykkedes det ejerforeningen at overtale den travle arkitekt til at forfatte nedenstående lille jubilæumsskrift *post festum*:

Vestervang

I 60'erne havde de almene boligselskaber næsten patent på alt etageboligbyggeri i Århusområdet. Bortset fra enfamiliehusene foregik der uendelig lidt privat boligbyggeri. Håndværkerkonsortierne, der engang spillede en respekteret og fornuftig bygherrerolle, følte sig udsultede, og beklagede manglen på jord og ordentlige byggegrunde. Der blev - mellem venner - talt en del om kommunens favorisering af boligselskaberne og disses gode politiske forbindelser.

I tilfældet Vestervang var interesserne nemlig sammenfaldende, de private og kommunen imellem. Den ene part var byggelysten, og den anden ville gerne tiltrække og beholde de gode skatteydere, som ellers havde for uvane at flytte til omegnskommunerne.

Der skulle imidlertid forude vise sig lysning og store udfordringer til det private initiativ. I tilfældet Vestervang var interesserne nemlig sammenfaldende, de private og kommunen imellem. Den ene part var byggelysten, og den anden ville gerne tiltrække og beholde de gode skatteydere, som ellers havde for uvane at flytte til omegnskommunerne. Byrådet så derfor gerne, at der inden for den daværende kommunegrænse blev opført større, moderne og dermed attraktive lejligheder. Den gode beliggenhed var afgørende og havde som velkommen bivirkning, at der kunne forlanges en højere pris for grunden end den, der var opnåelig i det almene boligbyggeri. Vestervang blev således et storstilet privat byggeeksperiment, som har vist sig nu - 25-30 år efter færdiggørelsen - også at være et mere og mere eftertragtet sted at bo.

De uomgængelige krav blev dermed reduceret til, at bebyggelsens højde maksimalt måtte være 7 etager, og bebyggelsesgraden max. 0.42.

Som led i beslutningen om realisering af en bebyggelse af Vestervang udskrev Århus Byråd i 1963 en arkitektkonkurrence. Alle byens arkitekter skulle have en chance. Stadsarkitekten havde udarbejdet en retningsgivende bebyggelsesplan, som arkitekterne kunne følge, men også ændre på, hvis man kunne komme på bedre tanker. Denne åbenhed skulle vise sig velgørende. De uomgængelige krav blev dermed reduceret til, at bebyggelsens højde maksimalt måtte være 7 etager, og bebyggelsesgraden max. 0.42.

Vi havde heldet med os i arkitektkonkurrencen. Vi afleverede to forslag og vandt både 1. og 3. præmie. Det var ren lyksalighed - i de gode gamle dage.

Forslaget udnyttede bedst af de indkomne projekter arealets helt unikke egenskaber: udsigt i sydlig og sydvestlig retning, naboskabet med Botanisk Have og terrænets fald mod syd.

Vort forslag, som blev valgt til udførelse var, i forhold til sin tid, ganske utraditionelt, og det fik da også en meget rosende omtale af dommerkomitéen: Forslaget udnyttede bedst af de indkomne projekter arealets helt unikke egenskaber: udsigt i sydlig og sydvestlig retning, naboskabet med Botanisk Have og terrænets fald mod syd.

Den øst-vestlige længderetning sikrede, at ulemperne ved trafikstøj fra de befærdede hovedfærdselsårer både mod øst og vest reduceredes væsentligt og understregede det skærmende boligmiljø. Man fandt forslagens opdeling i hovedafsnit, og placeringen af blokkene langs den nordlige og sydøstlige grundgrænse ideel, fordi der skabtes rumlig sammenhæng omkring et storslået grønt friareal

og herfra en ønskværdig parkforbindelse med Botanisk Have.

Hvert afsnit af bebyggelsen bestod af en syv-etages bygning på nordsiden, og en treetages terrasseret bygning på sydsiden af et fælles, beplantet gang- og opholdsareal. En mellemting mellem en gade, en plads eller et haveanlæg, der forløb fra afsnit til afsnit, og bandt alle bygningerne sammen.

Trafikmæssigt var der i overensstemmelse med de nyeste idealer fuld adskillelse mellem bil- og fodgængertrafik. Der var korte tilkørselsveje for bilerne, nære parkeringspladser og underjordiske garageanlæg i alle afsnit.

Enfamiliehusenes rummeligheder og indretningsprincipper var søgt overført til etagehuslejlighederne.

Lejlighederne var gennemgående af en størrelse, som ellers var sjældnen i nyere tids etagebyggeri. Enfamiliehusenes rummeligheder og indretningsprincipper var søgt overført til etagehuslejlighederne.

I konkurrenceprojektet var der nær Langelandsgade, hvor den nordlige og sydlige bebyggelse skulle bindes sammen, planlagt et mindre butikscenter. Denne plan blev senere opgivet, på grund af den korte afstand til det rigtige butiksliv omkring Vesterbro Torv. Det var en fornuftig disposition.

Der er jo rundt om byen nok af hektiske butikscentre med endeløse parkeringsbehov.

Jeg ... vover at prale med, at Vestervang er et af de mest vellykkede boligområder i Århus.

Nu, da der er gået mange år, holder alle disse lovpriste kvaliteter og gode hensigter fra fortiden så stadigvæk i 1997? Jeg synes, at dette er tilfældet, og vover at prale med, at Vestervang er et af de mest vellykkede boligområder i Århus. Men det skal samtidig indrømmes, at bebyggelsen begunstiges af den fremragende beliggenhed, der både er central, grøn og med mageløs udsigt.

Vestervangbygningerne er ærlig beton fra nederst til øverst, og beton har været et skældsord i dansk sprogbrug gennem en lang periode.

Til billedet af det grønne Vestervang hører også de store terrasser og altaner med hængende haver, som gør bebyggelsen mild og venlig trods beton og stor målestok. Vestervang-bygningerne er ærlig beton fra nederst til øverst, og beton har været et skældsord i dansk sprogbrug gennem en lang periode. Ord som betonslum, betonkasser, ja endda betonhelvede har været moderne, når man skulle berette om boligområder med problemer af en eller anden art, mest sociale, men også bygningsmæssige.

Det er yderst prisværdigt, at ejere og beboere i Vestervang har fastholdt bygningernes fremtræden og vedligeholdt dem på det oprindelige grundlag.

Selv dårlige murstenshuse blev kaldt betonslum. Mirakelkuren har ofte været blikindklædninger i muntre farver, men det kommer man snart til at fortryde. Selvfølgelig skal betonhuse vedligeholdes som alle andre huse, og det er yderst prisværdigt, at ejere og beboere i Vestervang har fastholdt bygningernes fremtræden og vedligeholdt dem på det oprindelige grundlag.

Mange af 60'ernes byggerier er blevet udskældt og udråbt som årsag til alle former for elendighed. Mærkeligt nok - eller efter min mening fuldt forståeligt - er Vestervang aldrig blevet angrebet eller gjort til syndebuk, selv om bygningerne er renlivet beton. Heraf kan man lære, at det aldrig er materialet i sig selv, der er noget i vejen med. Godt eller skidt, det afhænger af, hvordan og til hvad, det bruges.

Et er at tegne og projektere, noget andet at bygge. Konkurrencen blev afholdt i 1963. De første to afsnit, I og V kom først i gang i 1968 efter 5 års ventetid.

Der var ellers interesse nok: 35 håndværksmestre (dengang var der ikke ret mange, der kaldte sig entreprenører) havde ansøgt om en bid af kagen, som byrådet fordelte ved lodtrækning. Det blev til 5 hold bygherrer med 7 håndværkere på hvert hold.

Bebyggelsen var delt i 5 afsnit, 4 boligafsnit og så butikscntret. Afsnit I blev opført med murermestrene R. K. og Benny Rasmussen som hovedmænd. Lige efter gik afsnit IV - senere delt i afsnit IV og V - i gang med Chr. Hansen og Ejvind Andreasen som ansvarlige bygherrer. Begge konsortier bestod af erfarne folk og hæderkronede håndværkere, som engagerede sig dybt i hele byggeprocessen. Det drejede sig mere om byggepladsen end om de alenlange rapporter, vi kender fra nutidens bureaukratisering af håndgribelige selvfølgheder.

Efter afsnit I og IV-V kom der en ubehagelig pause på en halv snes år. Den lange pause bevirkede, at de gamle konsortier opløstes, nogle på grund af tidernes ugunst, andre fordi man tvivlede på mulighederne for salg og udleje af lejlighederne. Desuden stødte politiske vanskeligheder til. Nogle politikere var overordentlig bekymrede for udsigten fra kommunens nyrestaurerede 1½-

etages rækkehus på Poul Martin Møllers vej. Vestervanghusene ville lukke for udsigten. Derfor mente man, at afsnit II og III slet ikke skulle bygges, og så var det i øvrigt ligeegyldigt, om man maltrakterede helheden i Vestervang. Efter livlig debat i Stiftstidende og forhandlinger i byrådet sejrede fornuften, og Vestervang blev som den var tænkt.

De tidligere håndværkerkonsortier, som var kørt trætte, blev som bygherrer afløst af Ingeniørsammenslutningens og Magistrenes pensionskasser, og kommunen indgik som bygherre for terrassehuset i afsnit III, der er indrettet til ældreboliger og lokalcenter. Afsnittene II og III blev igangsat så sent som 1981 og 1983.

Skulle der ristes en rune over den politiske støtte, Vestervang har fået igennem det lange forløb, så er der to personer, der bør nævnes, rådmand Olaf P. Christensen og tidligere formand for teknisk udvalg og senere borgmester Orla Hyllested. Uden deres indsats dengang - intet Vestervang i dag.

Tillykke med jubilæet i Vestervang, afdeling V.

Knud Friis,
Brabrand, august 1997

Ove Rix stod for brutalismen i Danmark

Mindeord fra Fyens Stiftstidende

Arkitekt og designer Ove Rix, Aarhus, sov stille ind søndag 26. januar, 88 år. Han stod bl.a. bag byggeriet Vestervang i Aarhus.

31 jan. 2020

Det er med stor sorg, vi har modtaget meddelelsen om Ove Rix' død. Han blev 88 år. Ove Rix, der oprindeligt kom fra Odense, hvor hans far var stadsarkitekt, blev uddannet arkitekt fra Kunstakademiets Arkitektskole i København i 1961.

Efter endt uddannelse flyttede han til Aarhus og kom efter et par år til Friis & Moltke, hvor hans enestående evner og talent gjorde, at han i 1969 blev optaget som partner, og hvor han frem til 2009 kom til at sætte sit præg på dansk arkitektur.

Han var med til at udvikle brutalismen i Danmark - en arkitektonisk stilart, som tegnestuen blev en væsentlig repræsentant for, og som i dag tillægges stor arkitekturhistorisk værdi. Oves tilgang til arkitekturen er den dag i dag stadig en kilde til inspiration og udvikling på tegnestuen.

Oves arbejdsfelt spændte på tværs af arkitekturens skalaer - ud over en lang række bygningsværker designede han gennem en lang og flot karriere alt fra møbler, belysning og postkasser til vandarmaturer, bygningsbeslag og byinventar.

Ingen tvivl om hans særlige talent for at skabe design, der fjøede sig harmonisk ind i den arkitektoniske helhed. Enkelhed, funktionalitet og kompromisløshed var blandt nøgleordene, når man betragter de designløsninger og bygningsværker, der er kommet fra hans hånd - og altid indrammet af en personlig beskedenhed.

Blandt mange kan nævnes Hotel Marselis i Aarhus, Skanderborg Gymnasium, Hotel Stavrby Skov, boligbebyggelsen Vestervang i Aarhus, Odder Rådhus og ambassaden i Ankara - byggerier, som i dag vidner om en særlig periode i dansk arkitektur.

Ove Rix modtog gennem årene utallige hædersbevisninger, som vidnede om hans helt særlige talent og begavelse - bl.a. Arkitektforeningens Æreskalejdoskop, Eckersberg Medaillen, C.F. Hansen Medaillen og senest i 2011 Thorvald Bindsbøll Medaljen - en udmærkelse, som gives et menneske, der har ydet en indsats af høj kunstnerisk kvalitet inden for den frie eller bundne kunst.

Vi vil mindes Oves ægte kærlighed til faget, hans engagement og humor og ikke mindst hans store generøsitet over for alle omkring sig. Han var et ganske særligt og elskeligt menneske.

Æret være Ove Rix' minde.

Udsmykningen af altangangshusets nordlige facade

– inspireret af Piet Mondrian

Claus Bjerre-Christensen har i december 2010 undersøgt, hvem kunstneren er, og hvor han har fundet sin inspiration til bygningens stil, som er kendetegnet ved klare farvefelter, som er indrammet af sorte streger på hvid baggrund.

Hans tanke var at finde ud af, hvor kunstneren fandt sin inspiration. Claus Bjerre-Christensen fandt frem til, at denne farvesætning højst sandsynligt er kreeret af

kunstneren Emil Gregersen inspireret af Piet Mondrian.

Kilde: Anni Håkansson svarer: "Det er nok korrekt, at den oprindelige farvesætning på altangangshusets nordfacade er lavet af Emil Gregersen. Friis og Moltke (arkitekterne på byggeriet) brugte i hvert fald E.G. en del i deres byggerier".

Hvem var Piet Mondrian?

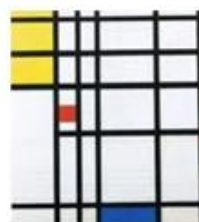
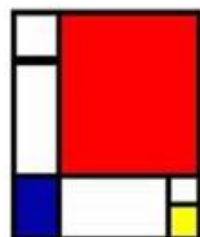
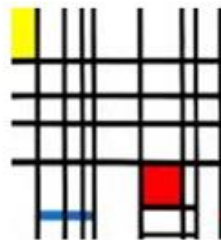
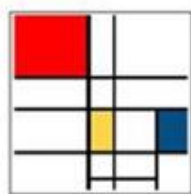
Piet Mondrian, egentligt *Pieter Cornelis Mondriaan*, 1872-1944, hollandsk maler; uddannet på kunstakademiet i Amsterdam 1892-97. Mondrian, der spillede en vigtig rolle i udviklingen af konkret kunst, voksede op i et miljø præget af en streng og spekulativ calvinisme.

Religiøsitet og et filosofisk engagement satte præg på hans liv og kunst. Hans maleriske udgangspunkt var Haag-skolens naturalistiske landskabskunst, men efter århundredskiftet blev han optaget af postimpressionismen, især den franske neoimpressionisme og van Goghs ekspressionisme, som han forenede i fx *Det røde træ* (1909, Gemeente-museum, Haag), et billede med spekulative overtoner

baseret på teosofien, som han ved denne tid indledte en livslang tilknytning til. Efter en mellemfase præget af kubismen under et ophold i Paris 1912-14 afklaredes hans egen såkaldte neoplasticisme hjemme i Holland 1914-19: Billedfladen blev en struktur af sorte lodrette og vandrette akser, hvorimellem de rektangulære felter udfyldes af ensfarvede flader i rødt, gult eller blå og/eller i sort, gråt eller hvidt. Et karakteristisk eksempel er *Komposition i rødt, gult og blå* (1921, Gemeentemuseum, Haag). Sammen med ligesindede kolleger dannede han i 1917 gruppen *De Stijl*, der udbredte neoplasticismen inden for billedkunst og arkitektur og fik stor betydning for udviklingen af den internationale konstruktivisme i mellemkrigstiden.

Sine sidste fire leveår tilbragte Mondrian i New York, hvor storbymiljøet inspirerede ham til at forny sin strenge stil med en pulserende dynamik, som det bl.a. ses i det berømte maleri *Broadway Boogie Woogie* (1942-43, Museum of Modern Art, New York).

Eksempler på Piet Mondrians billeder:

Et blik på altangangshusets nordfacade viser Piet Mondrian som inspirationskilde.

Om at bevare Vestervangs farver

Bygningerne var betongrå, indtil de i 1987 blev malet hvide.

De malede søjler ved indgangene til nr. 1 – 6 i Terrassehuset var oprindeligt lige så farverige som dørene på altangangene. Søjlernes farve har holdt sig dårligt – udsatte som de er for vind og vejr og ikke mindst sollys. Inspirationen fra Piet Mondrian er derfor mindre synlig på Terrassehusets nordfacade. Det kan dog eventuelt genoprettes næste gang, søjlerne skal males.

Om mosaikkerne i indgangspartierne

I december 2010 undersøgte Claus Bjerre-Christensen, hvem der står bag byggeriets kunstneriske udformning. Her havde han bla. en mailveksling med Anni Håkansson, som er niece til muremester Børge Andreassen.

Claus Bjerre-Christensen skriver:
"Per Olesen - den tidligere vicevært i Vestervang Vest – mente, at Børge Andreassen også havde lavet mosaikarbejder i Berlin og i Metroen i Moskva. Per Olesen mente tillige, at farverne i altangangshusets fire indgangspartier skulle symbolisere årstiderne, samt at hver mosaik i terrassehuset skulle være inspireret af et stykke musik."

Anni Håkansson svarer:

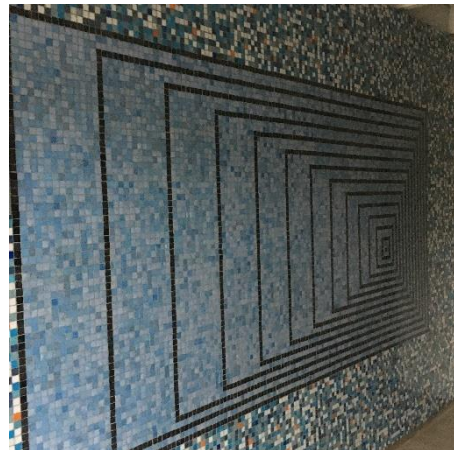
"Siden vores telefonsamtale har jeg talt med min fætter Otto Andreasen (søn af Børge Andreasen). O.A. kunne huske, at hans far havde arbejdet i Berlin og i Norge - kunne ikke huske noget om Moskva - men O.A. mente, at det mest var facader, hans far havde arbejdet med og at det var uden motiver - kun mønstre.

Med hensyn til mosaikkerne i terrassehuset er det korrekt, at de symboliserer forskellige musikstykker. O.A. mener, at der i hjørnet på hver af mosaikkerne er en flise, hvor navnet på musikstykket står."

Altangangshusets mosaikker - årstiderne

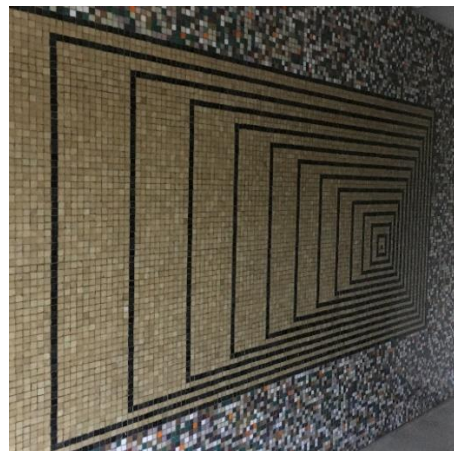
Vinter - opgang 7

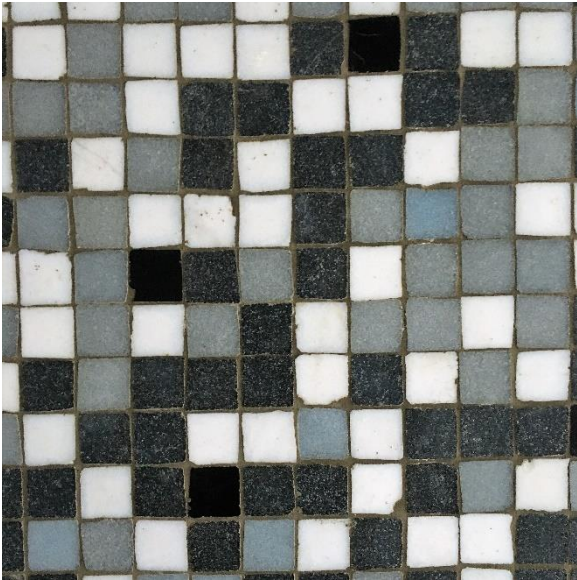
Sommer - opgang 9

Forår - opgang 8

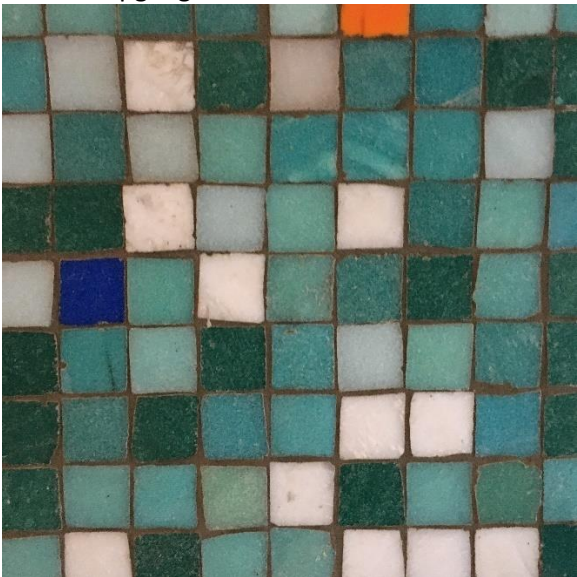
Efterår - opgang 10

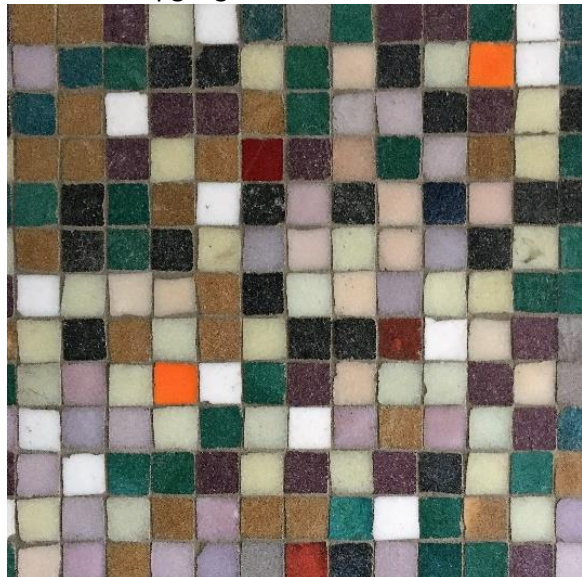
Vinter – opgang 7

Sommer – opgang 9

Forår – opgang 8

Efterår – opgang 10

Terrassehusets mosaikker - musikværker

Opgang 1
Inspiration: Bolero

Opgang 2
Inspiration: Rhapsody in Blue

Opgang 4
Inspiration: Maaneskinssonate

Opgang 3
Inspiration: Night and Day

Opgang 5
Inspiration: Drømmebilleder

Opgang 6
Inspiration: Festpolonaise

Det var dengang

BELIGGENHED: VESTERVANG - ÅRHUS C.

PRIS: KR. 360.000,-

UDBETALING: KR. 35.017,-

MDL. BRUTTOYDELSE: KR. 3.074,-

MDL. INDKOMSTFRADRAK: KR. 1.481,-

Beskrivelse: Pragtfuld 3 vær. luksuslejlighed i Vestervang. Indeholder 2 store soværelser med direkte adgang til terrasse. Luksusbadeværelse og gæstetoilet. Grovkøkken med fuldaut. vaskemaskine. Dejligt åbent køkken. Opholdsstue med direkte udgang til terrasse.

-fyldt med
- gode ideer
- kønt at se på
- dejligt at være i -

nyt hus eller modernisering

VORDINGBORG KØKKENET

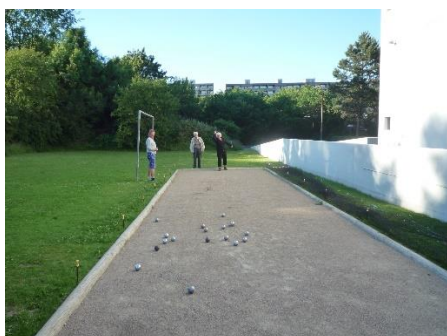
Aktiviteter

Der sker meget i **Vestervang afsnit V**. Det er ikke noget nyt. Indendørs aktiviteter foregår enten i **Folkehuset (= Lokalcenter)**, i **Markuskirken** eller i **Væksthuset**. Et uddrag af tidligere og nuværende aktiviteter:

Gård- og sommerfester, Petanque- og kortklub, hundeklub, foredrag, optræden, streaming af foredrag fra Sø-auditorierne, litteraturklub, film, banko, gymnastik, musik, gåklub, "Spis sammen", sangeftermiddage, "Strik og hygge", udflugter, gudstjeneste, suppeaftener, mandegruppe.

Hundeklubben har gø-kultur

Jacta est sphaera
(=kuglen er kastet)

Café i **Væksthuset** og i **Folkehuset** (Lokalcenter) med brunch, middagsmad (også vegetarisk), "mad ud af huset" og torsdagsbar.

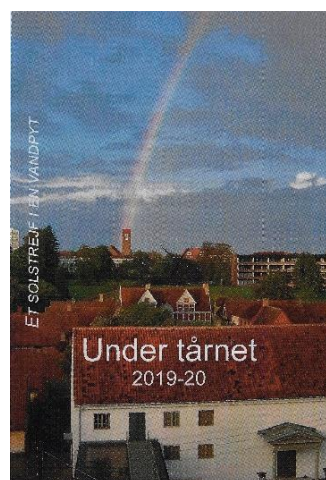
"**Under tårnet**" i Markuskirken, koncerter, "Syng fra Højskolesangbogen" (for unge under 30 år), foredrag, film, udflugter.

Vores to sandkasser og gyng

Den ny kommunale legeplads tæt på os

Gode grunde til at bo i Vestervang afsnit V

For at indfange lidt af stemningen har vi foretaget en stikprøveundersøgelse, hvor 18 har besvaret dette lille spørgeskema:

”Til brug i et festskrift i anledning af vores kommende 50-års jubilæum beder vi dig notere de 3 ting, som du er mest glad for ved at bo i Vestervang:”

Aktivt FOLKEHUS.

Beliggenhed, beliggenhed, beliggenhed.

Beliggenhed: centralt + Botanisk Have.

Beliggenheden er central.

Bo her med mange skønne mennesker. Det giver glæde og tryghed.

Bo i grønne omgivelser midt i vores dejlige by.

Bo i Vestervang, fordi det ligger centralt og i et dejlig grønt område.

Bo i Vestervang, fordi vi har en velfungerende ejerforening.

Central beliggenhed, nem adgang til byen, udsigt til Botanisk Have.

Centrum er i gåafstand.

”Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd” (Citat fra ”Den etiske fordring” af K.E. Løgstrup.)

Der er elevator.

Der er godt naboskab.

Der er grøn beplantning i boligområdet/Botanisk Have.

Der er kommet flere aktiviteter i lokalcentret.
Der er mange aktiviteter og mulighed for mad, hvis behov for det.

Der er mange sociale arrangementer i lokalcentret/Folkehuset.

Ejendommen bliver vedligeholdt.

Faciliteter, beboermiljø, parkering.

Flot, monumental arkitektur.

God vedligeholdelse af bygning og areal.

Gode og hjælpsomme naboer.

Godt naboskab, aktivt lokalcenter.

Grøn udsigt og udsigt i midtbyen.

Grønne omgivelser og alligevel bynært.

Grønt område så tæt på centrum.

Gå til gymnastik 3½ minutter fra, hvor jeg bor.

Gåafstand til byen: kultur, kunst og indkøb.

Gåafstand til musikhuset, teatret.

Have en "hundeklub" at mødes med.

Have gode empatiske naboer.

Have gode hundefolk og gode hunde.

Have gode naboer.

Have grønne træer, parker og ænder.

Have mulighed for at drømme om mere fællesskab og rum hertil.

Have super naboer og mange hundevenner.

Have udsigten til himmel og hav.

Kunne se Samsø i klart vejr.

Markuskirken og Lokalcentret tilbyder så mange meningsfulde arrangementer.

Mulighed for at tage del i lokale aktiviteter.

Møde naboer ude på gangen.

Positivt at alt (omgivelser mm.) er i så fin orden.

Sidde i solen på altanen.

Så gode naboer; fællesskabet.

Udsigt, altan, vedligeholdelse.

Velholdte bygninger, grønne områder m.m.

Vi er et smukt byggeri.

Vi har gode naboer.

Ældrevenligt, elevator og vicevært.

